

ҚУРОЛЛИ ЖАНГ ТАКТИКАСИНИ ЎРГАНИШДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Рахмонов Муйдинжон Зайлобиддинович

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети

Ҳарбий тайёргарлик ўқув маркази умумқўшин тайёргарлик цикли бошлиғи, подполковник

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7408090>

Аннотация. Қуролли курашнинг моҳиятини тубдан ўзгартирадиган сифат жиҳатидан янги қурол тизимларининг пайдо бўлиши жанговар ҳаракатлар усулларини такомиллаштиришни талаб қилади. Шу билан бирга, яқин вақтгача фақат таъминловчи компонентнинг мақсадига эга бўлган кучлар ва воситаларнинг тактик ҳаракатларининг барча шаклларида иштирок этишининг аҳамияти ортиб бормоқда. Узоқроқ келажакда қўшинлар ва қуролларга йўналтирилган энергияни (лазер, радиочастота тезлатгичи, инфратовушли ва бошқалар) киритиши мумкин, бу эса мавжуд бўлган нарсаларни янада такомиллаштиришни ва қурол-яроғ жангининг янги усулларини шилаб чиқишни талаб қилади. Қуролли курашнинг моҳиятини тубдан ўзгартирадиган сифат жиҳатидан янги қурол тизимларининг пайдо бўлиши жанговар ҳаракатлар усулларини такомиллаштиришни талаб қилади.

Калит сўзлар: янги қурол тизимлари, узоқроқ келажакда, лазер, радиочастота тезлатгичи, инфратовуш, тактик ҳаракатлар, замонавий қуролли кураш, ҳаво-космик ҳужум кучлари, ракетага қарши муҳофаа тизимлари, учинчи авлод роботлари, автоматик танк, ракетага қарши муҳофаа тизимлари, сунъий йўлдошлар.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ ТАКТИКИ ВООРУЖЕННОГО БОЯ

Аннотация. Появление качественно новых систем оружия, радикально меняющих характер вооружённой борьбы, требует совершенствования способов ведения боевых действий. При этом возрастает значимость участия во всех формах тактических действий тех сил и средств, которые еще до недавнего времени имели предназначение только обеспечивающего компонента. В более отдалённой перспективе возможно внедрение в войска и оружия направленной энергии (лазерного, радиочастотного ускорительного, инфразвукового и др.), что потребует дальнейшего уточнения существующих и разработки новых способов ведения общевойскового боя.

Ключевые слова: новые системы вооружения, в более отдалённом будущем, лазер, радиочастотный ускоритель, инфразвук, тактические действия, современная вооружённая борьба, Воздушно-космические силы, системы противоракетной обороны, роботы третьего поколения, автоматический танк, системы противоракетной обороны, спутники.

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE STUDY OF ARMED COMBAT TACTICS

Abstract. The emergence of qualitatively new weapon systems that radically change the nature of armed struggle requires the improvement of methods of warfare. At the same time, the importance of participation in all forms of tactical actions of those forces and means that until recently had the purpose only of the supporting component increases. In the longer term, it is possible to introduce directed energy weapons (laser, radio-frequency accelerator, infrasound, etc.) into the troops, which will require further refinement of existing and development of new methods of conducting combined-arms combat.

Keywords: *new weapons systems, in the distant future, laser, radio frequency accelerator, infrasound, tactical actions, modern armed struggle, air-space attack forces, missile defense systems, third-generation robots, automatic tank, missile defense systems, satellites.*

Миллий армиямизни замонавий қурол-яроғ ва ҳарбий техникалар билан таъминлаш бўйича комплекс дастурларни тайёрлашда бугунги кунда дунёнинг турли минтақаларида кузатилаётган ҳарбий можаролар хусусиятларини, қўшинларни янада ривожлантиришнинг устувор йўналишларини ҳисобга олиш мақсадга мувофиқдир. Бу борада энг зарур қурол-аслаҳа ва анжомларни сотиб олиш, уларни янги жанговар тизимлар билан биргаликда қўллаш ва такомиллаштириб бориш эътиборимиз марказида бўлиши зарур.

Шавкат Мирзиёев,

Ўзбекистон Республикаси Президенти,

Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони

Замонавий қуролли кураш - бу ҳар томонлама технологик қўллаб-қувватлаш билан олиб бориладиган аниқ, ўта интенсив, диверсияли курашидир. Қуролли курашнинг табиати ва хусусиятларини қисқача таҳлил қилганда, тажовуз потенциалининг асосини ҳаво-космик ҳужум кучлари ва воситалари ташкил эта бошлаганини кўриш мумкин, ҳеч қандай можаро уларнинг иштирокисиз бўлмайди. Шу билан бирга, ҳаво-космик ҳужумни қайтаришга қодир бўлмаган давлатлар кейинги курашдан воз кечишга ва мағлубиятини тан олишга мажбур бўладилар. Ҳарбий ҳаракатлар натижасининг аэрокосмик соҳадаги қарама-қаршилик натижаларига боғлиқлиги объектив ҳақиқатга айланди. Шунинг учун, эҳтимол, ракетага қарши муҳофаза тизимларининг мақсади душман ракеталарини ушлаш эмас, балки сунъий йўлдошларни йўқ қилишдир.

Келажақдаги урушлар денгиз кучлари ва РЭК операцияларининг зарба берувчи кучлари ва воситаларининг операцияси (ҳаракатлари) билан биргаликда узоқ муддатли ҳаво-космик ҳужум операцияси билан бошланиши ва деярли тугаши мумкин. Улар глобал зарба бериш билан бошланиши мумкин. Бундай қўшма операциянинг давомийлиги 60-90 кун ёки ундан кўп бўлиши мумкин. Жанглар, биринчи навбатда, юзлаб километр масофадаги операторлар томонидан бошқариладиган роботлаштирилган машиналар томонидан амалга оширилади.

Келажақ жанги электрон робот сифатида тақдим этилади. Келгуси йилларда қўшинларни жиҳозлаш учун учинчи авлод роботлари, "Ақлли" роботлар жорий этилади, улар эвристик дастур ёрдамида янги авлод компьютерларидан бошқарилади. Энди жанговар роботларнинг жуда хилма – хил оиласи яратилди-жанговар машиналар-роботлар, разведка роботлари, робот-детекторлар, электрон уруш воситаларининг разведка роботлари, робот ҳаво муҳофаази тизимлари, робот гранатаси, энгил ва оғир робот қўриқчиси, жанговар ҳаракатларни таъминлаш учун роботлар, махсус техник, орқа ёрдам ва бошқалар. Мутахассислар робототехника келажагини асосан юқори даражадаги автономияга эга бўлган ва мустақил равишда "Фикрлаш" қобилиятига эга бўлган робот жанговар транспорт воситаларини яратишда кўришади. Дизайн босқичида "Кўриш" ва "Ўз траекториясини эслаб, тўсиқларни четлаб ўтиб, белгиланган ерни кузатиб борадиган" Рейнджер роботи яратиш арафасида туришибди. Бундай роботнинг синовдан ўтган намунаси бутун сенсорлар тўплами билан жиҳозланган, шу жумладан телевизор

камералари, лазер локатори, эрга уч ўлчовли тасвирни компютерга узатади ва инфрақизил қабул қилгич, бу сизга тўлиқ зулматда ҳаракат қилиш имконини беради. Кейинги такомиллаштириш билан робот душманнинг позициясини доимий равишда кузатиб бориши, лазер билан ўқ узган энг аниқ қуроллар билан қуролланган автоматик танк сифатида жангга киришиши мумкин.

Келажакдаги урушларнинг ҳарбий ҳаракатларининг хусусиятлари:

1) душман томонидан биринчи операцияларнинг бориши ва натижасига аниқ таъсир кўрсатадиган биринчи проактив электрон ўқ отиш зарбасини тўсатдан қўллаш хавфи, шунингдек душман томонидан янги қуроллардан фойдаланиш хавфи;

2) ҳарбий ҳаракатларнинг бошланиши ва олиб борилишининг бошиданоқ айниқса "Қирувчи" табиати;

3) ҳаво-қуруқлик жанглариининг узлуксиз фронт ва очик қанот йўқлигида ўтиши;

4) ташаббусни қўлга киритиш ва ушлаб туриш, ҳаво-космик ва ахборот маконида ҳукмронликни қўлга киритиш учун курашнинг кескинлиги;

5) қўшинларнинг юқори ҳаракатчанлиги ва ўқ отиш самарадорлиги туфайли вазият ва ҳаракат усулларидаги кескин ўзгаришлар;

6) барча мағлубият воситаларидан фойдаланган ҳолда бир вақтнинг ўзида олиб борилаётган ҳарбий ҳаракатларнинг фазовий қўламини ошириш;

7) қўшинларни, аҳолини ва мамлакат орқа қисмидаги объектларни мавжуд ва истикболли мағлубият воситаларидан ҳимоя қилишнинг ортиб бораётган роли.

Кучли душман билан урушда фақат ҳаво-космик операция орқали ғалабага эришиш ҳақиқий эмас. Бундай операция натижалари ҳали ҳам душманнинг мағлубиятини тугатиш учун ишлатилиши керак. Ушбу муаммони қуруқликдаги кучлардан фойдаланмасдан ҳал қилиш деярли мумкин эмас. Бу дунёнинг этакчи мамлакатларининг ҳарбий раҳбарияти томонидан жуда яхши тушунилади. Қуруқлик кучлари ўз аҳамиятини сақлаб қолади, улар ҳозирги кунда кўплаб давлатларда юқори аниқликдаги ва бошқа янги қурол турлари билан фаол жиҳозланган. Қуролли кураш назарияси ва амалиётида операция, стратегик жойлаштириш, маневр, қайта гуруҳлаш, ҳужум ва мудофаа ва бошқалар каби объектив ходисалар ва тушунчалар мавжуд бўлиб қолади. Шу билан бирга, уларни амалга ошириш шартлари, шакллари ва усуллари сезиларли даражада ўзгаради. Келажак жанговар тузилмаларни қуришнинг янада мослашувчан ва хилма-хил шакллари, бўлинмалар ва ҳарбий қисмларнинг мустақил юқори маневрли рейд ҳаракатларига тайёрлиги, тезкор маневр гуруҳлари тактикасини ишлаб чиқиш ва бошқалар.

Қуролли жанг тактикасини ўрганиш дарсларни ўтказишда қуйидаги усулларга мувофиқ амалга оширилади:

Маъруза усули намойиш (намойиш) ва суҳбат ҳикояси билан бирлаштирилган. Мақсад билан жанговар, жанговар ва юриш тартиблари билан ажралиб чиқиш ва взвод тушунчалари билан танишиш, уларнинг фаолиятини таъминлаш.

Кўргазмали қуроллар ва техник ўқув қўлланмаларидан фойдаланган ҳолда маъруза усули. Жангчилар ва бўлинмалар томонидан жанговар вазибаларнинг муваффақиятли бажарилишини таъминлайдиган шартлар билан танишиш мақсадида; қийин вазиятда ташаббус ва мустақилликни тарбиялаш.

Ҳикоя-суҳбат умумий тактиканинг айрим қондаларини амалий намойиш этиш билан жойнинг рельефли макетида (қум қутиси), доска, плакатлар, тактик схемалари

намойишда. Қуролли кучларнинг умумий тактикаси ва жанговар ҳаракатларининг асослари билан танишиш мақсадида; қуролли жанг асосларини тушунишга эришиш; Иккинчи жаҳон уришидаги Совет халқининг жанговар қаҳрамонлиги мисолларидан фойдаланиб, Ватанга ва унинг Қуролли кучларига муҳаббат уйғотиш.

Қўргазмалар қуроллар (намойиш) ва техник ўқув қўлланмаларидан фойдаланган ҳолда ҳикоя-суҳбат (семинар). Қуролли кучларнинг айрим турларини ташкил этиш, қуроллантириш ва тактикасини, уларнинг қуролланиши ва жанговар техникасининг асосий хусусиятларини таништириш мақсадида; яхши қуролланган душман устидан ғалаба қозонишга бўлган ишончни ошириш.

Ҳикоя-гуруҳ машқлари пайтида суҳбат. Филиални бошқариш асослари билан танишиш мақсадида; аскарнинг жангдаги вазифаларини ўргатиш ва уларни бажариш кўникмаларини шакллантириш.

Ердаги тактик ва жанговар фаолият. Қабул қилинган ўт очиш позициясини ўрганиш, ўз-ўзини қазий ва душман олови остида отиш учун жойни ниқоблаш учун.

Амалий машғулотлар, шунингдек, ҳикоя-суҳбат усули билан ёки, масалан, ушбу муассасанинг тактик машғулотлари ёки жиҳозланган ўқув шаҳарчаси учун ўқув майдонида ўтказиладиган гранаталарни улоқтиришнинг дастлабки намойиши билан амалга оширилади; талабалар томонидан хабарлар, иншолар, илмий ишларни тайёрлаш; курс ишларини бажариш; материални мустақил ўрганиш; тактик парвозларнинг бажарилиши; амалий машғулотлар.

Тактика дарсларида қуйидаги визуал воситалардан фойдаланиш мумкин:

- 1) график (хариталар, диаграммалар, чизмалар, жадваллар);
- 2) экран (филмлар, видеофилмлар, телевизорлар, диапозитивлар, слайдлар);
- 3) умумий (ер макетлари, стендлар);
- 4) симуляция (макетлар, моделлар, ўт очиш ўчоқлари, ифлосланиш зоналари ва тўсиқлар зоналари, тортишиш ва танаффусларга тақлид қилиш);
- 5) табиий (характерли рельеф, диққатга сазовор жойлар, тўсиқлар, муҳандис тўсиқлар, жиҳозланган позициялар билан огоҳлантирувчи майдон; жанговар техника, бошқарув машиналари).

Хулоса

Ўқитиш шакллари ва усуллари ижодий қўлланилиши керак. Уларнинг моҳирона комбинацияси мақсадларга янада муваффақиятли эришишга имкон беради, бирлик ва тарбия принципини амалга ошириш учун кенг имкониятлар очади. Шунинг учун, тактика бўйича дарсларни режалаштиришда, белгиланган мақсадларга эришиш учун раҳбар ўқувчиларга жанговар вазиятда ҳаракат қилишда зарур кўникма ва кўникмаларни ривожлантириш учун ўқитишнинг қайси шакллари ва усуллари қўллаш кераклигини, ўқув шароитларини аста-секин мураккаблаштириш учун дарсларни қандай кетма-кетликда ўтказиш кераклигини тўғри аниқлаши керак, оддийдан мураккабгача.

Тактика бўйича машғулотлар давомида талабаларнинг билимларини амалда қўллаш қобилиятини ривожлантириш катта аҳамиятга эга. Шунинг учун ўқув жараёнида айниқса замонавий дунёда жадал ривожланаётган вазият шароитида талабаларнинг ўзлари амалий фаолияти билан боғлиқ усуллардан кўпроқ фойдаланиш керак, яъни барча мумкин бўлган инновацион технологияларни қўллаш орқали ўқитиш ва амалий иш усуллари такомиллаштириши зарур.

REFERENCES

1. Ш.М.Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 30 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан байрам табриги.
2. Ўтган урушлар тажрибасига кўра қуролли кураш шакллари ва усулларининг тактикаси ва операцион санъатини ривожлантириш истиқболлари. <http://csef.ru/ru/oborona-i-bezopasnost/348/perspektivy-razvitiya-taktiki-i-operativnogo-iskusstvaform-i-sposobov-vooruzhennoj-borby-po-opytu-minuvshih-vojn-7222>.
3. Потапов А. Ю. <http://cheloveknauka.com/evolyutsiya-sposobov-boevyh-deystviy-obschevoyskovyih-soedineniyv-xx-v>.
4. И. Н. Воробёв Дарслик: " Тактика – жанг санъати " Москва 2002 йил 863s.
5. Гирин А. В. http://samlib.ru/a/aleksandr_walergxewich_girin/
6. Усмонов, М.Т. (2021). Дифференциальные уравнения второго порядка и высших порядков. Линейные дифференциальные уравнения второго порядка с постоянными коэффициентами. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 113-122.
7. Усмонов, М.Т. (2021). Пределы функций. Примеры решений. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 139-150.
8. Усмонов, М.Т. (2021). Метод наименьших квадратов. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 54-65.
9. Усмонов, М.Т. (2021). Непрерывность функции двух переменных. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 44-53.
10. Усмонов, М.Т. (2021). Интегрирование корней (иррациональных функций). Примеры решений. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 239-248.
11. Усмонов, М.Т. (2021). Криволинейные интегралы. Понятие и примеры решений. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 26-38.
12. Усмонов, М.Т. (2021). Гипергеометрическое распределение вероятностей. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 19-25.
13. Усмонов, М.Т, М.А.Турдиева (2021). ГЛАВА 9. МЕТОДЫ И СРЕДСТВА СОВРЕМЕННОЙ ЗАЩИТЫ КОМПЬЮТЕРНЫХ СЕТЕЙ. РИСКИ И ПРИНЦИПЫ ЗАЩИТЫ ИНФОРМАЦИИ В ЭЛЕКТРОННОЙ ПОЧТЕ. ББК 60 С69, Ст-99.
14. Усмонов, М.Т. (2021). Абсолютная и условная сходимость несобственного интеграла. Признак Дирихле. Признак Абеля. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 66-76.
15. Усмонов, М.Т. (2021). Решение систем линейных уравнений. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 131-138.
16. Usmonov, M.T. (2021). Matritsalar va ular ustida amallar. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 226-238.
17. Usmonov, M.T. (2021). Teskari matritsa. Teskari matritsani hisoblash usullari. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 292-302.
18. Usmonov, M.T. (2021). Bir jinsli chiziqli algebraik tenglamalar sistemasi. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 323-331.
19. Usmonov, M.T. (2021). Chiziqli fazo. Yevklid fazosi. «Science and Education» Scientific Journal, Том-2, 121-132.

20. Usmonov, M.T. (2021). Vektorlarning skalyar ko'paytmasi. «Science and Education» Scientific Journal, Tom-2, 183-191.
21. Usmonov, M.T. (2021). Xos vektorlari bazis tashkil qiluvchi chiziqli operatorlar. «Science and Education» Scientific Journal, Tom-2, 146-152.
22. Usmonov, M.T. (2021). Chiziqli algebraik tenglamalar sistemasi va ularni echish usullari. «Science and Education» Scientific Journal, Tom-2, 303-311.
23. Usmonov, M.T. (2021). Vektorlar. «Science and Education» Scientific Journal, Tom-2, 173-182.